

A HAZAI GYÓGYSZERÉSZKÉPZÉS VÁZLATOS TÖRTÉNETE

dr. Kapronczay Katalin PhD

Az európai előzmények, példák

A patikusok (gyógynövényárusok, drogisták, vándor árusok) munkája a korai időkben inkább az iparszerűen űzött mesterségek közé tartozott, a képzetlenségükre hivatkozó, alárendeltségükből fakadó ellentétek az orvosokkal csaknem olyan régre nyúltak vissza, mint az orvos-sebész, vagy az orvos-bába vita. A gyógyszerészek késő-középkori képzésére vonatkozóan csak az egyes államok történetéből alkothatunk képet. A gyógyszerész egy-két segédet, vagy tanulót alkalmazott, akiket bevezetett a szakma elméleti és gyakorlati ismereteibe, amely tanulmányok gyakran négy évig is eltartottak. Általában záróvizsga letétele nélkül következett a kettő-négy vándorév, amely a XVI. század végétől kötelező volt, egy-egy helyen legalább egy évet kellett eltölteni. Városban való megtelepedéshez, patikanyitáshoz polgáresküt kellett tenni, azon kívül igazolni a tanuló- és vándoréveket. Ahol gyógyszerészcséh működött, ott azok előírásainak is meg kellett felelni. Egyes helyeken a tanulóévek után az egyetem orvosi kara előtt kellett vizsgázni, máshol a város orvosa előtt, vagy orvosokból, gyógyszerészekből, és a városi előjárókból álló bizottság előtt szóbeli vizsgát kellett tenni, továbbá egy bonyolult gyógyszer elkészítésével bizonyítani gyakorlati tudását, vagyis mestervizsgát tenni. A gyógyszerészet „*ars liberales*”, azaz a nemes és szabad mesterségek sorába tartozott.

II. Az egyetemi gyógyszerészképzés európai gyakorlata

A 15-17. századi Európában – ha eltekintünk attól, hogy a tehetősebb vagy különös tudásszomjjal rendelkező gyógyszerészek orvosi tanulmányokat folytattak – még alig találunk magasabb végzettségű gyógyszerészt. Viszonylag kevesen vettek részt az egyetemek valamely képzési formájában, amelynek egyik változata az egyetemi tanulmányokra felkészítő, orvosok számára kötelező bölcsészeti tanfolyam volt. Ehhez hasonló volt elsősorban Észak Itália egyetemén a „*lectura simplicium*”, vagyis a botanika legfontosabb ismereteinek oktatása. Ez a rendszer meghonosodott Bolognában, Pisában, Ferrarában és Paviában, majd átvették Montpellierben, és a többi francia, német és más ország egyetemén is, így 1558-tól Heidelbergben, 1572-től Wittenbergben is. Az utóbbi két helyen arra buzdították a helyi gyógyszerészeket, hogy mutassák be a medikusoknak botanikai gyűjteményüket, és ezzel segítsék a medikusok számára a „*res pharmaceuticae*” tárgy oktatását. A fejlődés fontos eleme volt a kémia nagy léptekkel való fejlődése, és annak teljes mértékű beépítése az orvoscépzésbe. Példák bizonyították, hogy számos gyógyszerészeti laboratóriumban már megindult a gyógyszerésze-

ti kémia alapjainak letétele, megmutatva az utat a gyógyszerkészítés új lehetőségei előtt. Ezek a nagyobb tudású gyógyszerészek gyakorta demonstrátorként vettek részt az orvos- és természettudományi képzésben. Természetesen ez a lehetőség arra ösztönözte a gyógyszerészeket, hogy ők maguk is egyetemi szintű képzésben vegyenek részt és szerezzenek oklevelet. A 17. századtól tehát megjelentek a „gyógyszerészeti tudomány” hallgatói az egyetemeken, a tárgy és a tananyag azonban inkább gyakorlati jellegű volt, a hagyományos céhjellegű oktatási forma kiegészítését jelentette. Erre az egyéves, később két éves tanfolyamra csak gyógyszerészségedék jelentkezhetek, akik a vizsga sikeres letétele után elnyerhették a „**gyógyszerészmester**” címet. Általában - alaptantárgyként – a szerves és szervetlen kémiát és botanikát kellett hallgatni a természettudományi karon, valamint az orvosi karon gyógyszerismeretet (*materia medicát*). A vizsga az orvosi karon, az egyetem által kijelölt bizottság előtt történt. Az európai egyetemek gyógyszerészképzése nem volt egységes, az oktatási reformok sem segítettek ezen a helyzeten. Az eddig vázoltak alapján az is egyértelmű, hogy a gyógyszerészek oktatása sok ponton találkozott, összefonódott az orvosképzéssel (pl. Montpellierben az orvostanhallgatókkal együtt hallgathatták az előadásokat).

A gyakoribb azonban az volt, mint a **bécsi vagy a prágai egyetemen**, hogy **csak a kötelező vizsgatétel volt elrendelve, de az oktatás formailag nem nyert megoldást**. A bécsi egyetemi vizsga és az egyetemi professzorok által tartott kötelező gyógyszerértékelés valós értékéről egyébként lesújtóan nyilatkoztak a kortársak, mert állítólag elegendő volt egy dús lakomára meghívni az illetékeseket, ahol mindegyik vizsgabiztos vagy vizsgálatra kirendelt tanár talált a tányérja alatt egy körmöci aranyat, a biztos siker zálogaként.

Számos példa ismeretes arra vonatkozóan, hogy a nem egyértelmű oktatási előírások szerint működő egyetemeken milyen dilemmát okozott egy-egy gyógyszerészetet tanulni vágyó hallgató jelentkezése. Csupán a 18. század egyetemi reformjai tették lehetővé, hogy a gyógyszerészek is meghatározott tantervvel és követelményekkel vegyenek részt a felsőszintű képzésben.

A magyar gyógyszerészképzés kezdetei

A hazai gyógyszerértékelésre, gyógyszerészekre vonatkozó dokumentumokkal a középkortól rendelkezünk. Ezek az adatok zömmel adás-vételi ügyekkel, patikalapításokkal kapcsolatosak, általában kevés szó esik a patikus tudásáról, tanulmányairól. A magyar királyság területén is érvényben volt I. Ferdinánd király 1564. évi és II. Rudolf 1602. évi rendelkezése, amely szerint gyógyszerértékelőt csak az birtokolhat, aki a bécsi egyetem orvosi karán egy orvostanár és két gyógyszerészmester előtt vizsgát tesz. A vizsgához be kell nyújtani a keresztlevelet és a

korábbi tanulmányokat bizonyító iratot. A vizsga elméleti és gyakorlati részből állt, majd esküt kellett tennie, hogy munkáját lelkiismeretesen látja el, megbízható alapanyagokat használ, a mérgeket orvosi rendelvény nélkül nem adja ki, érvágást és egyéb orvosi feladatot nem végez, a gyógyszerekért nem kér magas árat.

A **hazai** gyógyszerészek képzésével kapcsolatban is az általános gyakorlat hosszú időn át a **céhes keretek** közötti oktatás volt. A szakirodalomban többen felvetették ennek a megfogalmazásnak a helyességét, mondván, hogy Magyarországon **sosem volt gyógyszerész-céh**, tehát hogyan lehet céhes keretek közötti oktatásról beszélni. Tulajdonképpen a metódus – a tanonc és a gyógyszerész viszonya, a kötelezettségek és jogok kölcsönös meghatározása, a tanonci idő és a vizsgatétel módja – volt a meghatározó elem ebben az oktatási formában, amely más gyakorlati mesterséghez hasonlóan nevelte ki a szakmai utánpótlást.

A patika tulajdonos gyógyszerésznek – aki sok esetben külhoni egyetemi tanulmányokat is folytatott - érdeke volt, hogy a leginkább rátermett segédet vegye fel, hiszen ettől kezdve a segéd minden tettéért, hibájáért, tévedéséért ő felelt. Az alapszintű tanulmányok elvégzésén túlmenően a latin nyelvben való némi jártasságot is megkívták. A tanoncnak jelentkezőnek legalább 15 évesnek kellett lenni, aki erkölcsös, ügyes, udvarias, egészséges. Volt olyan szabályzat, ami kihangsúlyozta, hogy kizáró ok a fogyatékoság (nagyothalló, rövidlátó). A patikus többnyire a szülővel kötött megállapodást, az alkalmasságot orvos bírálta el. Számos tanonc a kötelező vándoridő során került magyar patikai gyakorlatra, ezért a patikus ajánlást, referenciát is kérhetett az előző helyekről a tanonc képességeit, magatartását illetően. Az előtanulmányok és a korábbi gyakorlat vonatkozásában csak a gyógyszerészek gyermekeivel szemben tettek engedményeket, feltételezve, hogy „von Haus aus” jelentős ismerettel és etikai érzékkel rendelkezik. A tanoncot fogadó patikusnak viszont a rendszeres, legjobb tudása szerinti oktatás volt a kötelessége. Ismerünk olyan szabályozást is, amely a tanonc védelmében külön kihangsúlyozza, hogy a patikai tennivalókon kívül nem végeztethetnek vele egyéb házkörüli munkát. Nyilvánvaló különbségek adódtak a tanoncot oktató gyógyszerészek előképzettsége, tudása viszonylatában, ezért híre járt a különösen magas szintű oktatást nyújtó patikusoknak. Két nevet érdemes kiemelnünk. **Wéber János** (1612-1683) eperjesi orvos, gyógyszerész, politikus, Eperjes város főbírája, aki 1645-ben alapított eperjesi patikájában rendszeresen több gyógyszerész-tanonc oktatásával is foglalkozott. Ennek híre távoli országokba is eljutott, ahonnan a tanulni vágyó tanoncok szép számban keresték fel. Több, elismert gyógyszerész köszönhette neki tudását. Egyes szakirodalmi források szerzői arra a következtetésre jutottak, hogy az első magyarországi magán-gyógyszerészképzőt alapította meg Wéber, ami ebben a megfogalmazásban téves állítás. Wéber nagy tudásának köszönhetően vonzotta maga

köré a fiatalabb nemzedéket (patikusokat, orvoslás iránt érdeklődőket), és egy szellemi eszmecserére alkalmas kört hozott létre. A módszerrel előfutára lett a XVIII. századi Felvidéken alapított un. orvosi magániskoláknak. A felvilágosodás korában sajátos jelenség volt az **un. orvosi magániskolák** létrehozása a nagyszombati orvosi kar megalakulása előtti évtizedekben. Talán a besztercebányai **Moller Károly Ottóé** (1670-1747) volt a legismertebb. Jómagya orvosi végzettséggel rendelkezett, orvosi praxis gyakorolt, de gyógyszerészeti ismeretei is igen magas színvonalon álltak. Mivel saját gyógyszertára volt, a kémiai-gyógyszerismereti oktatás minden valószínűség szerint ott folyt – mind az orvos-jelölteké, mind a gyógyszerészeké -, tanítványai később külföldi orvosi karokon (mindenekelőtt Halléban) folytatták tanulmányaikat. A Moller-féle képzés tehát amolyan egyetemi előkészítőnek volt tekinthető. A XVIII. században már több olyan hazai gyógyszerész nevét ismerjük, akik egyetemen, teljes értékű **diplomát** szereztek: pl. **Csáti Sámuel** (-1754) debreceni születésű a hallei egyetemen tanult, majd Debrecen város gyógyszerésze lett. **Küttel János Ádám** (1738-1812) 1758-tól Sopronban és Ulmban segédként dolgozott, ezt követően az erlangeni egyetem előadásait hallgatta, majd hazatért Kőszegre és átvette atyja patikáját.

III.A hazai felső szintű gyógyszerészképzés megindulása

A fordulatot természetesen a haza orvosi kar létrehozása hozta meg, a nagyszombati orvosi karon beinduló gyógyszerészképzésnek azonban – tervezet formájában – előzményei voltak. Az uralkodóhoz való betérjesztés idejét illetően **Gerard Van Swieten 1749-es** planumát kell említeni, aki kimondta a **botanika és a kémia** fontosságát a gyógyszerészek oktatásában, valamint a **botanikus kert és a kémiai laboratórium** szükségességét a gyakorlati oktatásban. A tervezet később alapja lett a nagyszombati egyetem gyógyszerészeti képzésének is. Gyógyszerészeti szempontból azonban a legalaposabb és leginkább figyelemre méltó **Perliczi János Dániel** elgondolása volt, amelyet 1742-ben dolgozott ki és 1751-ben nyújtott be. A gyakorlati oktatás nélkülözhetetlen feltételeként szólt az **un. egyetemi gyógyszertár** felállításáról, sőt az oktatás menetében – bizonyos asszisztensi jellegű feladattal – szerepet kaphattak volna gyógyszerészek is. Perliczi terve nem valósult meg, annak ellenére, hogy az 1727 óta kötelezővé tett hatósági gyógyszertári vizsgálatok egyre inkább a képzés hiányára irányították a figyelmet. 1759-ben rendelte el a **Helytartótanács**, hogy a hazai gyógyszerészek a megyei orvosok előtt kötelesek vizsgát tenni. Ezt a rendelkezést az 1771. november 4-i rendelet hatálytalanította és kimondta, hogy a hatósági orvosi bizonyítványok ezen túl nem elegendőek. Hozzáfűzhetjük, hogy a kötelező vizsga letételének kérdése – illetve hiánya - még az 1780-as évek végén is állandóan ismétlődő témája volt a helytartótanácsi és a helyhatósági

intézkedéseknek, leiratoknak, felszólításoknak, figyelmeztetéseknek. A korábban elterjedt, céhszerű gyógyszerészképzés ellen sok panasz volt még 1790-es évek végén is, a patikák többségében pedig továbbra is csak a tisztiorvos előtt vizsgázott gyógyszerész dolgozott.

A **nagyszombati orvosi karon** gyakorlatilag az **1772-es** évben **indult el** a gyógyszerészek képzése, mivel az első rendelkezés, amely egyértelműen foglalkozik a gyógyszerészekkel, csak 1771.szeptember 12-én jelent meg. A ***Störck-féle tanulmányi reform (1774)*** fogalmazta meg először határozottan – a vizsgakötelezettségen kívül –, hogy a gyógyszerészhallgatók **kötelesek** a botanika, a kémia és a materia medica órákat látogatni, ugyancsak ekkor rögzítik írásban, hogy **a gyógyszerészhallgatókat be kell vezetni az egyetemi matrikulába és részesíteni kell őket a kar minden jogában**, vagyis teljes jogú egyetemi polgárrá váltak. A kötelező beiratkozás hiánya miatt az első évek adatai nem lehetnek teljesek a végzettekkel kapcsolatban. 1777-ig összesen 32 növendék végzett, volt olyan év (1774), amikor csak egyetlen hallgató volt, de 1775-ben már hét. Az egyetem átköltöztetése után fellendülés mutatkozott: **1786-ig összesen 108 fő** kapott gyógyszerészi oklevelet az orvosi karon. A hallgatói létszám erőteljes növekedése egyértelműen *II. József* korára esett.

Az egyetemi képzés kétségtelenül nagy haladást jelentett az addigi – iparosokra jellemző – oktatással szemben. A felvételhez bizonyos – nem magas szintű – latin nyelvtudás szükségeltetett, ugyanakkor részükre nem volt kötelező, mint az orvosoknál, a bölcséleti előtanulmány. Tagadhatatlan tény, hogy sok probléma volt a gyógyszerészhallgatók műveltségével, még 1798-ban is megemlítette egy helyhatósági irat, hogy a gyógyszerészek sokszor írni-olvasni sem tudó ifjakat vesznek fel tanulónak, akik azután az egyetemre kerülve, komoly tanulási nehézségekkel küzdenek. A másik feltétel a ***tirocinium***, vagyis a **kötelező gyógyszerértári gyakorlat** volt. Az egyetemi anyakönyv fontos megjegyzésként közölte az oktató gyógyszerész nevét, székhelyét és a gyakorlat befejező dátumát.

A képzés ideje egy tanév volt, a téli hónapokban hallgatták az elméleti tárgyakat, a jó idő beálltával a botanikus kert és a laboratóriumi munka következett. Mind a tanszemélyzet, mind az **előadások közösek voltak** az orvos-, a sebész és a gyógyszerésznövendékek számára. ***Winterl József Jakab* adta elő a botanikát és a kémiát, a materia medicát pedig *Prandt Ádám Ignác*. *Winterl* volt az, aki az első pillanattól fogva szorgalmazta az egyetemi botanikus kert létrehozását, amelyet végül az egyetem Budára, illetve Pestre helyezése után saját költségén hozott létre. A vizsga több lépésből állt. A botanika tárgykörében természetesen a legnagyobb hangsúlyt a gyógynövények ismeretére helyezték. A ***materia medica*** és gyógyszerészet tárgykörben az ásványi, növényi és állati eredetű szerekről kellett számot adni, továbbá meg kellett magyarázni, hogyan különbözteti meg az állott, romlott, hamisított szereket**

a valódi, kifogástalanoktól. A *vegytan és általános gyógyszerészet* tantárgy keretében a gyógyszerészeti **eszközökről, súlyokról**, vegyészeti és gyógyszerészeti **műveletekről**, az **összetett gyógyszerek készítéséről** és a **gyógyszerészeti-vegyi jelek** ismeretéről kellett beszámolni. Ha mindhárom elméleti vizsga sikeres volt, akkor bocsátották őket a gyakorlati vizsgára, amelynek keretében a gyógyszerkönyv előírása szerint egy összetett gyógyszerkészítményt kellett elkészítenie. Ez utóbbi **vizsga helye egy erre kijelölt városi patika volt (egyetemi gyógyszerészeti hiányában)**. A sikeres vizsga letétele után esküt kellett tenni, ezután kapta meg a végzett hallgató az oklevelét, *“magister pharmaciae”* fokozatot nyerve el.

1806-ban szigorították a **latin nyelvi** ismereteket, 1811-ben pedig bevezették a **természetrájt (historia naturalis specialis)** tárgyat, amelynek oktatója egyben a záróvizsga egyik vizsgáztatója lett. Ekkor a vizsgáztatók közül kiemelték a gyógyszerészmestereket, mivel nagyon passzívnak bizonyultak, „nem éltek” a kérdés jogával, helyükbe a botanika tanára lépett, aki egyetemi ember lévén, kellő szigorral és tekintéllyel volt képes fellépni. A hallgatók száma ekkor évente 10-15 fő között mozgott. **1813-ban** a képzési időt felemelték két évre, és **ekkor állították fel az egyetemi gyógyszerészeti tanszéket**, mint a gyógyszerészhallgatók képzési és gyakorló helyét. Az indoklás szerint *„Az egyetemi gyógyszerészeti tanszék felügyelet és irányítás alatt alkalmazást a tehetségesebb egyetemi hallgatók, és jobb kiképzésben részesülnének, ha az egyetem gyógyszerészeti tanszékében ismerkedhetnek meg a gyógyszerészettel és a vényírástannal, az ars formulandi-val, a tanárok vezetése mellett.* ... Azon kívül úgy remélték, hogy *„...” a gyógyszerkönyv eszméje is itt fog leggyorsabban és legjobban megvalósulni.*” A tananyag növénytan, ezen belül kiemelten a gyógynövények ismerete, gyógyszerismeret, gyógyszerészeti kémia, állattan és ásványtan. A vizsgákkal kapcsolatban úgy döntöttek, hogy a gyógyszerészek két gyógyszerkészítményt tartoznak a nyilvánosság előtt a kémiai laboratóriumban előállítani, aminek sikeres megtörténte után bocsátják őket a szigorlatra, amelynek tárgyai a botanika, a gyógyszerismeret, és a kémia.

Schuster János professzorságának idején (1809-1838) több változás történt, mindelelőtt a záró vizsgát követő **disszertáció megírásának** bevezetése fűződik nevéhez, valamint a **botanikai és a kémiai oktatás szétválasztása**. (Magyar szaknyelv –szakterminológia megalkotása!) /Majd: *Sadler József*, majd *Sangeletti Eduárd*, és *Nendtvich Károly*. 1862-től a magyar gyógyszerészeti iskola megalapítója, a magyar kémia és gyógyszerészeti tudomány megújítója, *Than Károly* következett a tanszék élén. /

Az **1830-as évektől** a gyógyszerészképzés megújításának egyik kérdése a gyógyszerészhallgatók **előképzettségének** emelése volt, nevezetesen az egyetemi tanulmányok megkezdése előtt **hat gimnáziumi osztály sikeres elvégzését kellett volna bizonyítani**. Ennek

ellenére a **tanrend 1851/52. évi megújításakor sem történt változás**, továbbra is a négy gimnáziumi osztályt kérték számon, hogy beiratkozhasson az egyetemre. **1859-től** a két éves tanfolyam tananyagába **beépítették a fizikát és az ásványtant**, valamint **növelték a laboratóriumi gyakorlatok számát**. Ezzel egy időben az orvosképzés második évének első félévében bevezették az általános gyógyszerészi vegytant heti 2 tanórában.

A kiegyezés után, az új orvosképzési törvény előkészítése idején a reformbizottság **1869. május 21.-én** úgy döntött, hogy **a gyógyszerészeti tanfolyam, szigorlati rendszer változatlanul marad. Az 1874.-i évi új szigorlati rend szerint** azonban a gyógyszerészhallgató – megfelelő elővizsgálatok után – **az első évet a bölcsészettudományi, a második évet az orvosi karon tölti, és köteles minden előadást látogatni**. Ezzel teljesen kizárták annak a lehetőségét, hogy a jelölt csak államvizsgára jelentkezik, a vizsgákra magán úton készül fel. Az első évben botanikát, vegytant, gyógynövényismeretet hallgatott. A második év első félévében gyógyszerismeretet és kémiai analitikát heti 5 órában, közegészségtant 3 órában, az analitikai kémiai gyakorlatot 15 órában kellett teljesíteni. A II. félévben a gyógyszerészeti vegytan elmélet 5 órában, gyógyszerészeti vegytani gyakorlatok 15 órában, a gyógyszerismereti gyakorlatok heti 10 órában szerepeltek a tantervben. **A gyógyszerészmesteri oklevél elnyeréséhez 3 elővizsga és két szigorlat letétele volt kötelező**. Az **1892-ben** kiadott rendelet kimondta, hogy azok a **gyógyszerészmesterek, akik érettségi vizsgával rendelkeznek, további plusz egy év egyetemi tanulmány után megkaphatják a gyógyszerészdoktori oklevelet**. Ezt az évet a vegytani, a gyógyszerertani és a közegészségtani intézetben kell eltölteniük, illetve 1-1 félévig laboratóriumi gyakorlatot kell teljesíteniük.

A pesti tudományegyetem Orvosi Karán **az első gyógyszerészdoktori diplomát (doctor Pharmaciae) Csanády /Scholtz/ Gusztáv gyógyszerész kapta még 1861-ben, őt nem sokkal Felletár Emil követte**.

Az önálló gyógyszerészettudományi kar felállításáig a **gyógyszerészettudományi diplomákat és doktori okleveleket az orvosi kar dékánja adta át**. Ebben nem történt változás egészen a második világháború végéig, csak annyi, hogy **a két háború közötti években az egyetemi tanulmányok megkezdéséhez már érettségi vizsgát kértek a gyógyszerészjelöltektől**.

A második világháború után alapvető változáson ment át a hazai felsőoktatás: megszüntették a hagyományos tudományegyetemi formát, a négy magyarországi orvosi karból önálló, többkaros egyetemeket szerveztek. A **Budapesti Orvostudományi Egyetem 1951-ben alakult meg általános orvosi, fogorvosi és - 1955-től gyógyszerészeti - karral**. Ebben az évben alakították meg a **Debreceni Orvostudományi Egyetemet** is általános orvosi és

fogorvosi karral, **1996-ban kezdődött meg – önálló karon – a gyógyszerészképzés. Szege-**
den már 1921-től folyt gyógyszerészképzés, az önálló gyógyszerészeti kar 1957-ben jött
létre.

A gyógyszerészek tudományos minősítésének rendszere meglehetősen kusza volt a háborút követő évtizedekben. **1948-1957 között a gyógyszerészek nem kaphattak doktori** oklevelet, de **1952-1995 között a kandidátusi fokozatot** megszerezhették az MTA-an, tovább bonyolított a rendszert, hogy bizonyos években **a kémiai doktori cím megszerzésére viszont lehetőségük volt. 1969-től a gyógyszerészek a gyógyszerészeti karon – disszertáció megírásával és több vizsga letétele után – kaphatták meg a *doctor pharmaciae* címet,** miközben **a nem gyógyszerészi végzettségűek (vegyészek, biológusok)** számára lehetővé tették a *doctor materiae pharmaceuticae* cím megszerzését. Az újabb egyetemi doktori reform után **(1984) - minden egyetemen – egyöntetűen a *doctor universitatis* cím lépett életbe,** megszerzésének feltételei azonosak voltak a korábbival. A rendszerváltoztatás után – a teljes felsőoktatási reform következtében – a tudományos fokozatok adásának joga visszaszállt az egyetemekre, ahol **három-négy éves doktori iskola** – nappali vagy levelező formában – elvégzése után a jelöltek szigorlatot tesznek, majd a disszertáció sikeres megvédése után elnyerhetik a **PhD tudományos fokozatot.** Jelenleg mind a négy gyógyszerésztudományi karon működik a doktorképzésnek ez a formája. **2009-től viszont valamennyi gyógyszerész a diploma megszerzésével automatikusan** – visszamenőleg is érvényes törvény alapján - **megkapja a doktori címet,** ami régi sérelmet orvosolt, hiszen a medicina és a betegellátás összes területén működők közül egyedül a gyógyszerészek nem kapták meg e címet.